

UDC 378.147:376-056.264-051
DOI 10.35433/pedagogy.1(120).2025.15

PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE SPEECH THERAPISTS: THEORETICAL ASPECT

N. V. Khomenko*

The article analyzes the essence of the concepts of "competence", "professional competence", based on the scientific achievements of modern domestic scientists. Analyzing different approaches to defining the concept of "competence" in modern scientific and educational discourse, we observe a wide range of its interpretations. It was found that some scientists consider competence through the prism of professional activity, which includes: knowledge: theoretical basis in a certain field, skills: practical skills; skills: the ability to apply knowledge in practice. Other scientists hold the opposite opinion: they emphasize that this definition includes not only professional aspects, but also personal characteristics: ways of thinking: critical, analytical, systemic, etc.; views: worldview positions and beliefs, values, personal qualities. An analysis of modern research by domestic scientists on the formation of professional competence of future speech therapist teachers has been carried out. The content and structure of the concept of professional competence of a future speech therapist teacher have been theoretically investigated. Attention has been paid to the distinction between the professions of "speech therapist teacher" and "speech therapist". The emphasis has been placed on the definition of various professional competencies that these specialists should possess, depending on the type of institution in which they carry out their professional activities and the relevant areas of work. Modern models of professional competence of a future speech therapist teacher have been analyzed, the structural elements that fill its content. Attention has been paid to the features of the formation of professional competencies of speech therapist teachers of institutions of various types. Special attention has been paid to the study of professional competencies of a speech therapist teacher of an inclusive resource center, within the framework of which the content of the concept of inclusive competence of a speech therapist teacher is revealed, which confirms the interest in this topic of some modern scientists.

Keywords: competence; competency-based approach; professional competence; professional training, speech therapist.

* Postgraduate Student, Assistant
(Zhytomyr Ivan Franko State University)
nhomko13@gmail.com
ORCID: 0009-0007-8225-124X

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Н. В. Хоменко

У статті проаналізовано сутність понять "компетентність", "професійна компетентність", спираючись на наукові доробки сучасних вітчизняних науковців. Аналізуючи різні підходи щодо визначення поняття «компетентність» у сучасному науково-освітньому дискурсі, спостерігаємо широкий спектр його трактувань. З'ясовано, що деякі науковці розглядають компетентність через призму професійної діяльності, яка містить: знання: теоретичну базу в певній галузі, навички: практичні вміння; уміння: здатність застосовувати знання на практиці. Протилежної думки дотримуються інші науковці: наголошують, що дана дефініція включає не лише професійні аспекти, але й особистісні характеристики: способи мислення: критичне, аналітичне, системне тощо; погляди: світоглядні позиції та переконання, цінності, особисті якості. Здійснено аналіз сучасних досліджень вітчизняних науковців щодо формування професійної компетентності майбутніх вчителів-логопедів. Теоретично досліджено зміст та структуру поняття професійної компетентності майбутнього вчителя-логопеда. Акцентовано увагу на розмежуванні професій "вчитель-логопед" та "логопед". Наголошується на визначенні різних фахових компетентностей, якими мають володіти дані фахівці, залежно від типу закладу, в якому здійснює свою професійну діяльність та відповідних напрямів роботи. Проаналізовано сучасні моделі професійної компетентності майбутнього вчителя-логопеда, структурні елементи, що наповнюють її зміст. Акцентовано увагу на особливостях формуванні професійної компетентності вчителів-логопедів закладів різного типу. Особлива увага приділена вивченню професійної компетентності вчителя-логопеда інклюзивно-ресурсного центру, в рамках якого розкривається зміст поняття інклюзивної компетентності вчителя-логопеда, що підтверджує зацікавлення даною темою деяких сучасних науковців.

Ключові слова: компетентність; компетентнісний підхід; професійна компетентність; професійна підготовка, вчитель-логопед, логопед.

Introduction of the issue. The concept of 'competence' has a long history in scientific discourse and has been associated to a greater extent with the professional sphere of a person. Researchers have interpreted it as a deep understanding of one's business and the highest level of professionalism. Over time, scholars have expanded the application of this concept to various aspects of human life. Today, "competence" is an important term in psychology, pedagogy, sociology and philosophy, which emphasises its interdisciplinary nature and comprehensive nature. Competence encompasses not only knowledge, skills and experience, but also independence, level of education, life and professional values, as well as the ability to effectively solve non-standard tasks. For decades, Ukrainian higher education institutions have been reforming higher education and

Постановка проблеми. Поняття "компетентність" має тривалу історію в науковому дискурсі та була пов'язана більшою мірою з професійною сферою людини. Дослідники тлумачили його як глибоке розуміння своєї справи та найвищий рівень професіоналізму. Згодом науковці розширили застосування цього поняття на різні аспекти людського життя. Сьогодні "компетентність" є важливим терміном у психології, педагогіці, соціології та філософії, що підкреслює його міждисциплінарну природу та всеосяжний характер. Компетентність охоплює не лише знання, вміння та досвід, але й самостійність, рівень освіченості, життєві та професійні цінності, а також здатність ефективно вирішувати нестандартні завдання. Українські заклади вищої освіти вже десятки років продовжують займатися

developing educational programmes based on the formation and development of existing professional competences of students.

Scientists in different pedagogical fields develop different models of professional competence of teachers, create professional standards in order to improve the professional training of future teachers. The development of professional competence of future speech and language therapists is no exception.

The profession of a speech therapist does not lose its relevance and demand in the educational environment of our country. This is especially true at the present time, when specialists providing educational services to children with SEN have faced new challenges related to the military invasion of our country. This has led to prolonged stressful conditions in children, which significantly affects the development of speech. Higher education institutions engaged in the professional training of future specialists, including speech and language therapists, are guided by the principles of a competence-based approach. Accordingly, they must take into account the current demands and challenges of today and develop professional competencies in students that will allow specialists to provide quality care within the scope of their work. Therefore, today it is important to study the professional competence of future speech therapists in order to develop progressive directions for improving professional training.

Current state of the issue. Many scholars have studied the problem of professional competence. In particular, the content and structure of the concept of "competence" have been defined: Bibik N., Beznosiuk O., Derstuganov M., Holovan M., Morozova O., Volikova A., Ruchka V., Tancher O., Yalovskyi N. The substantiation of the concept of professional competence was proposed by: Lozovetska V., Savchenko O., Skvortsova S. Stages of professional competence formation were determined: Doktorovych M. Substantiation of the competence approach to the professional training of specialists in special education,

реформуванням вищої школи, розробкою освітніх програм, які базуються на формуванні та розвитку вже наявних фахових компетентностей у здобувачів освіти. Науковці різних педагогічних галузей розробляють різні моделі професійної компетентності педагогів, створюють професійні стандарти з метою вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогічних фахівців. Не є виключенням розвиток професійної компетентності у майбутніх вчителів-логопедів.

Професія вчителя-логопеда не втрачає своєї актуальності та затребуваності у освітянському середовищі нашої держави. Особливо, це стало актуальним у теперішній час, коли перед фахівцями, які надають освітні послуги дітям з ООП з'явилися нові виклики, пов'язані із військовим вторгненням в нашу країну. Це стало причиною тривалих стресових станів у дітей, що значною мірою відображається на розвитку мовлення. Заклади вищої освіти, які займаються професійною підготовкою майбутніх фахівців, в тому числі і вчителів-логопедів, керуються засадами компетентнісного підходу. Відповідно, мають враховувати сучасні запити та виклики сьогодення і формувати у здобувачів професійні компетентності, які дозволять фахівцям надавати якісну допомогу в межах своїх трудових обов'язків. Тому, сьогодні важливим є вивчення професійної компетентності майбутніх учителів-логопедів, з метою розробки прогресивних напрямів удосконалення фахової підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблеми професійної компетентності займалось багато науковців. Зокрема, зміст та структуру поняття "компетентність" визначили: Бібік Н., Безносьок О., Волюкова А., Головань М., Дерстуганов М., Морозова О., Ручка В., Танчер О., Яловський Н. Обґрунтування поняття професійна компетентність пропонували: Лозовецька В., Савченко О., Скворцова С. Етапи формування професійної компетентності визначали:

to professional activity in an inclusive educational environment in the works of Martynchuk O. The study of professional competence of a speech therapist was carried out by: Pinchuk Y.; preschool education institutions: Stakhova L. The characteristics of the professional competence of a speech therapist in an inclusive resource centre were determined by: Hrynkova N., Lisova L. Opaliuk O. The professional competence of the future speech therapist of the inclusive resource centre was studied by: Chupakhina S., Potapchuk T. The problem of professional competence of graduates of higher education institutions in Ukraine in the speciality "Special Education" was studied by: Hladush V., Martynchuk I.

Aim of the research is to carry out a theoretical analysis of the concept of "competence" in the scientific literature, to systematise and generalise the problem of professional competence of future speech therapists by scientists.

Results and discussion. Since the 80s of the last century, research has been carried out in most countries of the world to reform the educational paradigm so that the educational system can quickly meet the needs of modern society. Gradually, thanks to numerous scientific developments, preference was given to competence-based education, which led to the question of forming an appropriate terminological apparatus capable of adequately conveying the essence of new concepts in an accessible and unambiguous form. Scientists from many countries have presented studies on the definition of the basic categories of the competence approach [6].

It should be noted that the concept of "Competency-Based Education" emerged in the United States in the late 80s and early 90s of the twentieth century, based on the requirements of business and entrepreneurship for graduates of higher education institutions regarding their uncertainty and lack of experience in integrating and applying knowledge in the decision-making process in specific situations. However, it was not in the USA but in the UK that the concept of competence-based education was taken as

Докторович М. Обґрунтування компетентісного підходу до фахової підготовки фахівців зі спеціальної освіти, до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі в працях Мартинчук О. Дослідженням професійної компетентності учителя-логопеда займалась: Пінчук Ю.; закладу дошкільної освіти: Стахова Л. Характеристику професійної компетентності вчителя-логопеда інклюзивно-ресурсного центру визначила: Гринькова Н., Лісова Л., Опалюк О. Дослідженням професійної компетентності майбутнього вчителя-логопеда інклюзивно-ресурсного центру займались: Потапчук Т., Чупахіна С. Проблему професійної компетентності випускників закладів вищої освіти в Україні зі спеціальності "Спеціальна освіта" досліджували: Гладуш В., Мартинчук І.

Мета статті: здійснити теоретичний аналіз поняття "компетентність" в науковій літературі, систематизувати та узагальнити проблему професійної компетентності майбутніх вчителів-логопедів науковцями.

Виклад основного матеріалу. Починаючи з 80-х років минулого сторіччя, в більшості країн світу проводилися дослідження щодо реформування освітньої парадигми для того, щоб освітня система могла оперативно відповідати запитам сучасного суспільства. Поступово, завдяки численним науковим напрацюванням, перевагу було надано компетентісно орієнтованій освіті, внаслідок чого постало питання про формування відповідного термінологічного апарату, здатного адекватно передавати сутність нових понять у доступній і недвозначній формі. Науковцями багатьох країн були представлені дослідження щодо визначення базових категорій компетентісного підходу [6].

Зазначимо, що поняття "компетентісна освіта" (Competency – Based Education) виникло у США наприкінці 80-х – початку 90-х років ХХ століття, підґрунтям якого стали вимоги бізнесу і підприємництва щодо

the basis for the national system of qualification standards development, primarily in the field of education, and received official support from the government in 1986. Thus, in 1997, the Swiss Federal Statistical Office and the National Centre for Education Statistics of the United States and Canada launched the programme "Defining and Selecting Competencies: Theoretical and Conceptual Framework" (DeSeCo). The very concept of "competency-based education" emerged in the United States in the process of studying the experience of outstanding teachers. It is based on the best practices and was the result of numerous attempts to analyse them, developing a certain theoretical and conceptual framework. The researcher of this problem, J. Raven, writes on this issue: "What was unusual about this approach was the focus of the teacher's care and efforts. Unlike most of her colleagues, the teacher who worked with the class was not overly concerned with the implementation of the programme (both in terms of content and timing). Instead, her focus was on the competences that her students could acquire by doing the work. These competences included the standard school skills of reading, writing, spelling and numeracy. However, they also included the search for information necessary to achieve a goal (such information was often sought through direct observation or communication with people rather than by reading books), ingenuity, persuasion, management (leadership), etc." [1].

A sufficient number of scholarly works are devoted to discussions on the meaning of the concept of "competence", which has become widely used in the modern educational space, and is currently the subject of study by many scholars in various professional fields.

Thus, the results of N. Derstuganov's research, which are presented in the article "Genesis of the Content of the Concept of "Competence" in Ukrainian and Foreign Educational Discourse", demonstrate the achievements of domestic, European, English, Thai and Malaysian scholars in defining the essence of the concept of 'competence', and show that the existing

випускників вищих навчальних закладів стосовно їх невпевненості і браку досвіду при інтеграції та застосуванні знань у процесі прийняття рішень у конкретних ситуаціях. Проте не у США, а у Великій Британії концепція компетентнісно-орієнтованої освіти з 1986 року була взята за основу національної системи розвитку кваліфікаційних стандартів, насамперед у педагогічній галузі, і отримала офіційну підтримку керівництва. Відтак, вже у 1997 році в рамках Федерального статистичного департаменту Швейцарії та Національного центру освітньої статистики США й Канади було започатковано програму "Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади" (DeSeCo). Саме поняття "компетентнісна освіта" виникло в США у процесі вивчення досвіду роботи видатних учителів. Воно ґрунтується на практично кращому досвіді і стало результатом численних спроб проаналізувати його, розробивши певну теоретичну, концептуальну основу. Дослідник цієї проблеми Дж. Равен з цього приводу пише: "Незвичайною в цьому підході була спрямованість турботи та зусиль викладача. На відміну від більшості своїх колег вчителька, яка працювала з класом, не переймалася занадто виконанням програми (і за змістом, і за термінами). Замість цього її увага була зосередженою на компетентностях, що їх учні могли набути, виконуючи ту чи іншу роботу. Ці компетентності містили стандартні шкільні навички: читання, письмо, орфографію та лічбу. Проте, вони передбачали також пошук інформації, необхідної для досягнення мети (таку інформацію частіше треба було шукати в процесі безпосереднього спостереження чи спілкування з людьми, а не читаючи книжки), винахідливість, уміння переконувати, керувати (лідерство) тощо" [1].

Достатня кількість праць науковців присвячена дискусіям щодо змістовного значення поняття "компетентність", яке набуло широкого вжитку у сучасному освітньому просторі, і наразі залишається предметом вивчення

interpretations of this term can be divided into three groups: the first group – definitions according to which competence is understood as a set of knowledge, skills and abilities necessary for the implementation of effective professional activity; the second group – definitions according to which competence is presented not only as a set of knowledge, skills, abilities necessary for effective professional activity, but also as a combination of ways of thinking, views, values, other personal qualities; the third group – definitions according to which, in addition to the above characteristics, competence is also presented as an evaluative category that has a quantitative. Based on the analysis of dictionary and reference sources, domestic and foreign scientific and pedagogical literature, the researcher offers her own definition of the concept under study: "competence is a set of systematised knowledge, practical skills, abilities, formed value and semantic orientations and personal qualities that allow a person to be successfully realised in further educational or professional activities and personal self-development" [6].

Thus, analysing the scientific literature on the problem of defining the concept of "competence", we see that most scholars associate competence with professional training of a person, knowledge, skills and abilities acquired by a person that allow him/her to realise his/her labour potential in professional activities.

Professional competence is the readiness to perform professionally oriented activities and the ability of the subject of activity to perform daily professional duties [22].

V. Lozovetska understands this concept as the formation of the ability to reason and evaluate professional situations and problems; creative thinking, initiative in performing production tasks; awareness of personal responsibility for the results of work [11].

According to S. Skvortsova, professional competence of a teacher is defined as "...a personality trait that manifests itself in the ability to teach; unity of theoretical and practical readiness of a teacher to carry out

багатьох вчених різних професійних галузей.

Так, результати дослідження Н. Дерстуганова, які представлені у статті "Генеза змісту поняття "компетентність" в українському та зарубіжному освітньому дискурсі" демонструють напрацювання вітчизняних, європейських, англійський, тайландських та малайзійських науковців щодо визначення сутності поняття "компетентність", демонструють, що існуючі трактування означеного терміну можна поділити на три групи: перша група – визначення, за якими компетентність розуміється як комплекс знань, навичок та умінь, необхідних для здійснення ефективної професійної діяльності; друга група – визначення, за якими компетентність представлена не тільки як сукупність знань, навичок, умінь, необхідних для здійснення ефективної професійної діяльності, а і поєднання способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей; третя група – визначення, за якими окрім названих вище характеристик, компетентність представлена ще і як оцінна категорія, що має кількісний вимір. На підставі здійсненого аналізу словниково-довідникових джерел, вітчизняної та зарубіжної науково-педагогічної літератури, науковиця пропонує власне визначення досліджуваного поняття: "компетентність – це сукупність систематизованих знань, практичних навичок, умінь, сформованих ціннісно-сміслових орієнтирів та особистих якостей, що дозволяють особі успішно реалізуватися в подальшій навчальній або професійній діяльності та особистому саморозвитку" [6].

Таким чином, аналізуючи наукову літературу щодо проблеми визначення поняття "компетентність", бачимо, що більшість науковців пов'язують компетентність з професійною підготовкою людини, набуті людиною знання, уміння, навички, які дозволяють реалізовувати свій трудовий потенціал у професійній діяльності.

Професійна компетентність – це готовність до виконання фахово

pedagogical activities; ability to act effectively, to solve standard and problematic situations that arise in pedagogical activity" [22: 93].

In the scientific work of M. Doktorovych, it is noted that in its formation, professional competence goes through several stages: professional adaptation, professional identification, professional individualisation and professional personification. Therefore, the development of professional competence is an active process that lasts throughout a person's working life; it unfolds sequentially, in accordance with the professional formation of the individual, acquiring new forms at each stage of professional development of a specialist [7].

The Law of Ukraine "On Higher Education" (2014), Article 1 (clause 13) states: "competence is the ability of a person to successfully socialise, learn, and carry out professional activities, which arises on the basis of a dynamic combination of knowledge, skills, ways of thinking, views, values, and other personal qualities" [18].

The standards of higher education in Ukraine distinguish the following competences of future graduates: integral, general and special (professional, subject) competences.

"Competence is a dynamic combination of knowledge, skills, abilities, ways of thinking, attitudes, values, and other personal qualities that determines a person's ability to successfully socialise, conduct professional and/or further educational activities. Integral competence is a generalised description of a qualification level that expresses the main competence characteristics of the level in relation to learning and/or professional activity. General competences are universal competences that do not depend on the subject area, but are important for the successful further professional and social activities of the applicant in various fields and for his personal development. Special (professional, subject) competences are competencies that depend on the subject area and are important for successful professional activity in a particular speciality" [12].

спрямованої діяльності та спроможність суб'єкта діяльності до виконання повсякденних фахових обов'язків [22].

В. Лозовецька під цим поняттям розуміє сформованість умінь міркувати й оцінювати професійні ситуації і проблеми; творчий характер мислення, прояви ініціативи у виконанні виробничих завдань; усвідомлення розуміння особистої відповідальності за результати праці [11].

Професійна компетентність педагога за С. Скворцовою визначається як "...властивість особистості, що виявляється в здатності до педагогічної діяльності; єдність теоретичної й практичної готовності педагога до здійснення педагогічної діяльності; спроможність результативно діяти, ефективно розв'язувати стандартні та проблемні ситуації, що виникають у педагогічній діяльності" [22: 93].

У науковій праці М. Докторовича, зазначається, що у своєму формуванні професійна компетентність проходить кілька етапів: професійна адаптація, професійна ідентифікація, професійна індивідуалізація та професійна персоніфікація. Тому, розвиток професійної компетентності є активним процесом, що триває протягом трудового життя людини; розгортається послідовно, відповідно до професійного становлення особистості, набуваючи нових форм на кожному етапі професійного розвитку фахівця [7].

У Законі України "Про вищу освіту" (2014 р.), стаття 1 (п. 13) вказується: "компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей" [18].

В стандартах вищої освіти України виділяють такі компетентності майбутніх випускників: інтегральна, загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

"Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, яка визначає

The professional competence of pedagogical workers (teachers, educators, lecturers of higher education institutions) in various fields are the subject of study by many modern scholars. Our attention is paid to the analysis of scientific developments in the content and structure of professional competences of future speech therapists.

Today, higher education institutions that have educational programmes in the specialty 016 Special Education with a specialisation in Speech Therapy with a record of the awarded professional qualification are engaged in the training of future speech therapists at the bachelor's and master's level.

According to the National Classifier of Ukraine DK:009:2010 "Classification of Economic Activities", the profession of speech therapist belongs to section P – education, group 85.5 – other types of education Q – health care and social assistance. Group 88.9 – provision of other social assistance, assistance without accommodation. The main purpose of professional activity is to assess, prevent, overcome disorders of perception (assimilation), understanding and use of language, speech and communication skills in children, adolescents and adults [16].

In the scientific and pedagogical literature, we can find works devoted to the problem of developing professional competences of speech and language therapists in the framework of professional development.

Thus, L. Stakhova defines the professional competence of a speech therapist teacher as an integral characteristic of professional and personal qualities of a teacher, a harmonious combination of knowledge in the field of speech therapy and related disciplines, methods of implementing areas of professional activity, as well as skills and abilities of pedagogical communication, development and self-development of a personality in a constantly and dynamically developing system of special education. The structure of the professional competence of a speech therapist in a preschool education

здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Інтегральна компетентність – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності. Загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності – компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю" [12].

Професійна компетентність педагогічних працівників (вчителів, вихователів, викладачів закладів вищої освіти) різних галузей є предметом вивчення багатьох сучасних науковців. Наша увага, приділена, саме аналізу наукових напрацювань змісту та структури професійних компетентностей майбутніх вчителів-логопедів.

На сьогоднішній день підготовкою майбутніх вчителів-логопедів за рівнем бакалавр та магістр займаються заклади вищої освіти, які мають освітні програми за спеціальністю 016 Спеціальна освіта зі спеціалізацією "Логопедія" із записом про присвоєну професійну кваліфікацію.

Згідно з Національним класифікатором України ДК:009:2010 "Класифікація видів економічної діяльності" професія вчитель-логопед відноситься до секції Р – освіта, групи 85.5 – інші види освіти Q – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги. Групи 88.9 – надання іншої соціальної допомоги, допомоги без забезпечення проживання. Основною метою професійної діяльності є оцінювання, запобігання, подолання порушень сприймання (засвоєння), розуміння і використання мови, мовлення та комунікативних умінь у дітей, підлітків та дорослих [16].

У науково-педагогічній літературі зустрічаємо праці, присвячені проблемі

institution consists of two groups of indicators of pedagogical activity: personal qualities that reveal the system of moral and value orientations, the style of activity of a speech therapist, professional qualities consisting of two components: a content component (theoretical readiness, defined as the correlation of the ideal model of knowledge necessary for the implementation of pedagogical activity and its real state) and procedural readiness (general skills (gnostic, didactic, organisational, organisational and methodological, communicative, prognostic, reflective, production and operational skills (skills in related professions, specific skills), speech therapist's skills to implement the functions of organising the learning process and experience) [20].

In the research of O. Martynchuk, the professional competence of a speech therapist in the field of inclusive education of children with systemic speech disorders is defined as an integral quality of a personality, which is manifested in the general ability and readiness to perform high-level professional activities in the field of inclusive education of children with special needs, the ability to bear professional responsibility for the results of these activities, and to constantly improve the level of their professional activity [21].

The researcher Y. Pinchuk defines the professional competence of a speech therapist as "an integrative quality of a specialist who is ready to carry out diagnostics, correctional and preventive education and personal development of people with speech disorders as efficiently as possible". The scientist identifies the following structural components of a speech therapist's professional competence: motivational and value, cognitive, and operational and activity. The developed model of professional competence of a speech therapist teacher includes such substructures as socio-personal competence (formation of professional motives and interest in activities, professionally significant personality traits, professional self-awareness, pedagogical abilities); theoretical competence (formation of

розвитку професійних компетентностей вчителів-логопедів в межах підвищення кваліфікації.

Так, А. Стахова визначає професійну компетентність учителя-логопеда як інтегральну характеристику професійних та особистісних якостей педагога, гармонійне поєднання знань у галузі логопедії та суміжних дисциплін, методик реалізації напрямів професійної діяльності, а також умінь та навичок педагогічного спілкування, розвитку та саморозвитку особистості в системі спеціальної освіти, що постійно та динамічно розвивається. Структура професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти складає дві групи показників педагогічної діяльності: особистісні якості, що розкривають систему морально-ціннісних орієнтирів, стиль діяльності учителя-логопеда, професійні якості, що складаються з двох компонентів: змістовний компонент (теоретична готовність, що визначається як співвіднесення ідеальної моделі необхідних для здійснення педагогічної діяльності знань та їх реального стану) та процесуальна готовність (загальні уміння (гностичні, дидактичні, організаційно-методичні, комунікативні, прогностичні, рефлексивні, виробничо-операційні – уміння за суміжними професіями, специфічні), навички учителя-логопеда реалізовувати функції організації процесу навчання та досвід.) [20].

У дослідженнях О. Мартинчук професійна компетентність вчителя-логопеда у сфері інклюзивного навчання дітей з системними порушеннями мовлення визначається як інтегральна якість особистості, що проявляється у загальній здатності і готовності до виконання на високому рівні професійної діяльності у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими потребами, здатності нести професійну відповідальність за результати цієї діяльності, постійно підвищувати рівень своєї професійної діяльності [21].

Дослідниця Ю. Пінчук визначає професійну компетентність учителя-логопеда як "інтегративну якість

psychological and pedagogical, special, interdisciplinary knowledge and scientific outlook); practical and methodological competence (formation of professional skills: gnostic, orientation, prognostic, projective, correctional, organisational, informational, communicative, perceptual, reflective) [17].

Particular attention is paid by modern scholars to the study of professional competences of a future speech and language therapist of an inclusive resource centre.

Analysing scientific sources, we come across a relatively new concept of 'inclusive competence' of future teachers, which is directly related to the professional activities of future teachers, including speech therapists. Inclusive competence includes the following criteria: motivational: future teachers' awareness of the importance of integration of people with disabilities into society, tolerance to the choice of education; cognitive: ability to think pedagogically in inclusive education; reflective: ability to reflect in cognitive and quasi-professional activities in preparation for inclusive education; operational [24].

The studies of S. Chupakhina and T. Potapchuk emphasise the importance of developing 'inclusive competence' as one of the professional competences of a future speech and language therapist. It is defined as "the ability to communicate with different categories of children, recognising their dignity, understanding and accepting them. The ability to design and create situations and events that develop the emotional and value sphere of the child (culture of experiences and value orientations of the child). The ability to build educational activities taking into account the cultural differences of children, gender and individual characteristics, to maintain a businesslike, friendly atmosphere in a team of children" [23].

Valuable are the results of the study by N. Hrynko, who proposes a model of professional competence that provides for a system of requirements for a speech and language therapist as a specialist (consultant) of the IRC, as well as the necessary knowledge, skills, structure and

фахівця, який виявляє готовність максимально ефективно здійснювати діагностику, корекційно-превентивне навчання та особистісний розвиток осіб з порушеннями мовлення". Вчена виділяє такі структурні компоненти професійної компетентності вчителя-логопеда: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та операційно-діяльнісний. Розроблена модель професійної компетентності вчителя-логопеда включає такі підструктури, як соціально-особистісна компетентність (сформованість професійних мотивів та інтересу до діяльності, професійно значущих рис особистості, професійної самосвідомості, педагогічних здібностей); теоретична компетентність (сформованість психолого-педагогічних, спеціальних, міждисциплінарних знань та наукового світогляду); практично-методична компетентність (сформованість професійних умінь: гностичних, орієнтаційних, прогностичних, проєктивних, корекційних, організаційних, інформаційних, комунікативних, перцептивних, рефлексивних) [17].

Особлива увага приділена сучасними науковцями дослідженню професійних компетентностей майбутнього вчителя-логопеда інклюзивно-ресурсного центру.

Аналізуючи наукові джерела зустрічаємо відносно нове поняття "інклюзивна компетентність", майбутніх педагогів/викладачів, яка безпосередньо стосується професійної діяльності майбутніх педагогів, в тому числі вчителів-логопедів. Інклюзивна компетентність включає такі критерії: мотиваційний: усвідомлення майбутнім педагогом значимості інтеграції з обмеженими можливостями у соціум, є толерантним до вибору способу освіти; когнітивний: здатність педагогічно мислити в умовах інклюзивного навчання; рефлексивний: здатність до рефлексії у пізнавальній і квазіпрофесійній діяльності в умовах підготовки до інклюзивного навчання; операційний [24].

У дослідженнях С. Чупахіної, Т. Потапчук наголошується на важливості сформованості "інклюзивної компетентності", як однієї із фахових

results of diagnostic and correctional and developmental activities. The content includes requirements for the personality of an educational institution teacher, his/her knowledge and skills. The IRC model of professional competence of a speech and language therapist teacher includes three components: motivational and stimulating: sustainable motivation for speech and language therapy, interest, beliefs, needs for diagnostic, correctional and developmental, consultative and educational, scientific, methodological, constructive, creative activities that enable systematic and effective organisation of their work; functional and technological: formation of a system of necessary knowledge, skills and abilities in a speech and language therapist (consultant (specialist) of the IRC); reflective and reproductive [10].

Analysing the presented models of professional competence of a preschool teacher-speech and language therapist, a teacher-speech and language therapist in the field of inclusive education, a teacher-speech and language therapist of an IRC, and a future teacher-speech and language therapist of an inclusive resource centre, we can see the similarity of their structural components. Thus, the motivational component is common to most of them. We share the authors' opinion, because motivation is the key to any activity. The motivational attitude of a specialist to professional activity is one of the structural elements of professional competence (V. Yagupov). The authors also distinguish cognitive or substantive and reflective components of professional competence.

It is known that professional standards are used in the field of education – these are requirements for the competences of employees approved in accordance with the established procedure, which serve as the basis for the formation of professional qualifications [12]. Currently, a sufficient number of professional standards for teaching positions have been approved: "Preschool educator" (Order of the Ministry of Economy of 19.10.2021), "Practical psychologist of an educational institution" (Order of the Ministry of Economy of 24.11.2020 No. 2425),

компетентностей майбутнього вчителя-логопеда, визначається як "вміння спілкуватися з різним категоріями дітей, визнаючи їхню гідність, розуміючи та приймаючи їх; вміння проектувати та створювати ситуації та події, що розвивають емоційно-ціннісну сферу дитини (культуру переживань та ціннісні орієнтації дитини); вміння будувати освітню діяльність з урахуванням культурних відмінностей дітей, статевих та індивідуальних особливостей, підтримувати в колективі дітей ділову, дружню атмосферу" [23].

Цінними є результати дослідження Н. Гринькової, яка пропонує модель професійної компетентності, яка передбачає наявність системи вимог до учителя-логопеда фахівця (консультанта) ІРЦ, а також необхідних знань, умінь, структури та результатів діагностичної та корекційно-розвиткової діяльності. В зміст вкладаються вимоги щодо особистості педагога освітнього закладу, його знань, умінь. Модель професійної компетентності вчителя-логопеда ІРЦ включає три компонента: мотиваційно-стимулюючий: стійка мотивація до логопедичної діяльності, інтерес, переконання, потреби в діагностичній, корекційно-розвиваючій, консультативно-просвітницькій, науковій, методичній, конструктивній, творчій діяльності, які дають можливість системно та результативно організувати свою роботу; функціонально-технологічний: сформованість у вчителя-логопеда (консультанта (фахівця) ІРЦ) системи необхідних знань, умінь і навичок; рефлексивно-відтворюючий [10].

Аналізуючи представлені моделі професійної компетентності вчителя-логопеда дошкільного закладу, вчителя-логопеда у сфері інклюзивного навчання, вчителя-логопеда ІРЦ, майбутнього вчителя-логопеда інклюзивно-ресурсного центру, прослідковуємо схожість їх структурних компонентів. Так, для більшості спільним є мотиваційний компонент. Поділяємо думку авторів, адже мотивація є запорукою будь-якої діяльності. Мотиваційне ставлення фахівця до професійної діяльності є одним із структурних елементів професійної компетентності фахівця (В. Ягупов).

"Teacher of a general secondary education institution" (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 12 of 29.08.2024), etc.

A significant event for all higher education institutions of Ukraine that train future speech therapists was the approval of the Professional Standard for the group of professions "Teacher-Speech Therapist" and "Speech Therapist" (September 2024). In this document, we can see a clear distinction between the professions of 'speech and language teacher' and 'speech therapist', although until now there was no specific division of labour functions of these pedagogical positions. Accordingly, the competencies that these specialists should possess are somewhat different and are clearly outlined in the Standard for the respective job functions.

Thus, according to the professional standard for the group of professions "speech therapist" (clause V. Description of labour functions), a master's degree speech therapist, in accordance with his/her labour functions, must master a number of competences: "...Ability to plan and organise professional activities, taking into account the structure of the disorder, the current state and peculiarities of speech development of persons with PMR, as well as their potential capabilities; Ability to speak Ukrainian literary language, culture of speech, use communication models and speech patterns in professional activities in accordance with the requirements of the state language standards. Ability to study and evaluate the features, causes and mechanisms of disorders of speech development and communication of children, adolescents and adults. Ensure documentation of the results of the assessment of written and oral language, cognitive and communication components in children, adolescents and adults. Ability to advise persons with PMR and specialists of the support team, PA. Ability to determine the strategy, content and educational and methodological support for the process of overcoming PMD in children, adolescents and adults. Ability to organise a

Також автори виділяють когнітивний або ж змістовний та рефлексивний компоненти професійної компетентності.

Відомо, що у сфері освіти використовуються Професійні стандарти – це затверджені в установленому порядку вимоги до компетентностей працівників, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій [12]. Наразі затверджена достатня кількість професійних стандартів щодо педагогічних посад: "Вихователь закладу дошкільної освіти" (Наказ Мінекономіки від 19.10.2021 р.), "Практичний психолог закладу освіти" (Наказ Мінекономіки від 24.11.2020 року № 2425), "Вчитель закладу загальної середньої освіти" (Наказ МОН України № 12 від 29.08.2024) та ін.

Визначною подією для всіх закладів вищої освіти України, які готують майбутніх логопедів стало затвердження Професійного стандарту на групу професій «вчитель-логопед» та «логопед» (вересень 2024 р.). У даному документі прослідковуємо чітке розмежування професії "вчитель-логопед" та "логопед", хоча до цього моменту не було конкретного поділу трудових функцій цих педагогічних посад. Відповідно, компетентності, якими мають володіти дані фахівці, дещо відрізняються та чітко окреслені в Стандарті відповідно визначених трудових функцій.

Так, згідно професійного стандарту на групу професій "вчитель-логопед" (пункт V. Опис трудових функцій) вчитель-логопед магістр відповідно до своїх трудових функцій повинен оволодіти рядом компетентностей: "...Здатність планувати та організовувати професійну діяльність з урахуванням структури порушення, актуального стану та особливостей мовленнєвого розвитку осіб з ПМР, а також їхніх потенційних можливостей; Здатність володіти українською літературною мовою, культурою мовлення, використовувати комунікативні моделі та мовленнєві зразки під час професійної діяльності відповідно до вимог стандартів державної мови. Здатність вивчати та оцінювати особливості, причини виникнення та механізми порушень мовленнєвого розвитку та комунікації дітей, підлітків і дорослих. Забезпечувати ведення

children's team during speech therapy work. Ability to provide speech therapy support for people with PMR as part of a team of psychological and pedagogical support in different conditions and forms of education in different types of educational institutions. Ability to interact with organisations in the field of education, healthcare, law enforcement, representatives of the territorial community, NGOs, media. Ability to create public awareness of the peculiarities of speech development; causes, prerequisites, manifestations of PMP; voice and/or communication disorders; prevention of their occurrence. Ability to organise personal and professional self-development. Ability to develop and implement professional projects. Ability to search for and store professional data, information and digital content" [19].

We believe that the adopted professional standard will contribute to improving the quality of professional training of future speech therapists by improving educational and professional programmes in Special Education (Speech Therapy). It will expand the possibilities for creating new disciplines or contribute to updating the content of existing ones, help to develop or specify tasks for all types of practices, practical and laboratory classes in accordance with the defined professional competencies.

Conclusions and research perspectives. The analysis of scientific developments on the problem of professional competence of a speech and language therapist teacher gives grounds to indicate that the problem of forming professional competences in future speech and language therapists is important, taking into account the type of educational institution in which the future specialist will carry out his/her professional activity and the relevant areas of work.

Taking into account the newly created professional standard for the group of professions "speech and language therapist" and "speech therapist", special attention should be paid to the formation of specific competences of future speech and language therapists, such as

документації за результатами оцінювання стану писемних та усно мовленнєвих, когнітивних і комунікативних компонентів у дітей, підлітків та дорослих. Здатність консультивати осіб з ПМР та фахівців команди супроводу, ПО. Здатність визначати стратегію, зміст і навчально методичне забезпечення процесу подолання ПМР у дітей, підлітків і дорослих. Здатність організовувати дитячий колектив під час логопедичної роботи. Здатність забезпечувати логопедичний супровід осіб з ПМР у складі команди психолого-педагогічного супроводу в різних умовах і формах навчання у різних типах закладу освіти. Здатність взаємодіяти з організаціями у сфері освіти, ОЗ, СП, охорони правопорядку, представниками територіальної громади, ГО, ЗМІ. Здатність до формування обізнаності населення щодо особливостей розвитку мовлення; причин, передумов виникнення, проявів ПММ; порушень голосу та/чи, комунікації; профілактику їх виникнення. Здатність до організації особистісного та професійного саморозвитку. Здатність розробляти і реалізовувати проекти професійного спрямування. Здатність здійснювати пошук і зберігати професійні дані, інформацію та цифровий контент" тощо [19].

Вважаємо, що прийнятий професійний стандарт посприє підвищенню якості фахової підготовки майбутніх фахівців з логопедії за рахунок удосконалення освітньо-професійних програми зі Спеціальної освіти (логопедія). Розширить можливості для створення нових дисциплін або ж посприє оновленню змісту наявних, допоможе розробити або ж конкретизувати завдання до всіх видів практик, практичних та лабораторних занять відповідно до визначених фахових компетентностей.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Здійснений аналіз наукових напрацювань щодо проблеми професійної компетентності учителя-логопеда дає підстави свідчити про те, що важливою є проблема формування професійних компетентностей у майбутніх вчителів-логопедів, враховуючи тип закладу освіти, в якому буде здійснювати свою професійну діяльність майбутній фахівець та відповідних напрямків роботи.

diagnostic and prognostic, in order to improve the professional training of future specialists in this field, which may be the prospect of our further research.

Беручи до уваги новостворений професійний стандарт на групу професій "вчитель-логопед" та "логопед", особливу увагу слід приділити формуванню конкретних компетентностей у майбутніх вчителів-логопедів, таких як діагностична та прогностична, з метою удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців даної сфери діяльності, що може стати перспективою подальших наших досліджень.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Avsheniuk, N.M., Desiatov, T.M., Diachenko, L.M., Postryhach, N.O., Pukhovska, L.P., & Sulyma O.V. (2014). *Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky pedahohiv u zarubizhnykh krainakh: teoriia ta praktyka [A competent approach to the training of teachers in foreign countries: theory and practice]: monohrafiia*. Kirovohrad: Imeks-LTD [in Ukrainian].
2. Beznosiuk, O.O., & Yalovskyi, P.M. (2019). Suchasna kharakterystyka poniat "kompetentsiia", "kompetentnist", profesiina kompetentnist uchytelia muzychnoho mystetstva [Modern characteristics of the concepts of "competence", "competence", professional competence of a teacher of musical art]. *Teoriia i metodyka profesiinoi osvity – Theory and methodology of professional education*, № 11, t. 3, 170-174 [in Ukrainian].
3. Bibik, N.M. (2015). Perevahy i ryzyky zaprovadzhennia kompetentnisnoho pidkhodu v shkilni osviti [Advantages and risks of introducing a competency-based approach in school education]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, № 1, 47-58 [in Ukrainian].
4. Busel, V.T. (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [The large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]*. Kyiv: VTF "Perun" [in Ukrainian].
5. Chupakhina, S.V., Potapchuk, T.V., & Liakisheva, A.V. (2022). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv-lohopediv do pedahohichnoi diialnosti v umovakh inkluzyvnoho osvitnoho seredovyscha [Preparing future speech therapist teachers for pedagogical activity in an inclusive educational environment]. *Akademichni studii. Serii "pedahohika" – Academic studies. Series "pedagogy"*, № 1, 159-167 [in Ukrainian].
6. Derstuhanova, V. (2022). Geneza zmistu poniattia "kompetentnist" v ukrainskomu ta zarubizhnomu osvitnomu dyskursi [The genesis of the concept of "competence" in Ukrainian and foreign educational discourse]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkoli – Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and secondary schools*, № 82, 169-173 [in Ukrainian].
7. Doktorovych, M.O. (2010). Profesiina kompetentnist sotsialnoho pedahoha [Professional competence of a social educator]. *Visnyk Hlukhivskoho DPU – Bulletin of the Glukhiv SPU*, № 15, 64-69 [in Ukrainian].
8. Holovan, M.S. (2008). Kompetentsiia i kompetentnist: dosvid teorii, teoriia dosvidu [Competence and competence: experience of theory, theory of experience]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher education of Ukraine*, № 3, 23-30 [in Ukrainian].
9. Hladush, V., Krška, P., & Hloba, A. (2022). Pedagogical conditions for the development of diagnostic competence of future special education teacher. *AIP Conference Proceedings* 2647, 040056. Retrieved from: <https://doi.org/10.1063/5.0104567> [in English].
10. Hrynkova, N., Liudmyla, L., & Opaliuk, O. (2024). Kharakterystyka profesiinoi kompetentnosti vchytelia-lohopeda inkluzyvno-resursnoho tsentru [Characteristics of the professional competence of a speech therapist teacher of an inclusive resource center].

Aktualni pytannia korektsiinoi osvity (pedahohichni nauky) – Current issues of remedial education (pedagogical sciences), № 22, 85-98 [in Ukrainian].

11. Lozovetska, V.T. (2008). *Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

12. *Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity [Methodological recommendations for the development of higher education standards]*. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf> [in Ukrainian].

13. Martynchuk, O.V. (2014). *Sutnist poniattia i zmist profesiinoi kompetentnosti fakhivtsiv u sferi inkluzyvnoho navchannia ditei z tiazhkymy porushenniamy movlennia [The essence of the concept and content of professional competence of specialists in the field of inclusive education of children with severe speech disorders]*. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova, Serii 19 Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov, Series 19 Correctional pedagogy and special psychology, № 28, 130-136 [in Ukrainian]*.

14. Morozova, M. (2020). *Henezys poniat "kompetentsiia" ta "kompetentnist" u vitchyznianskykh i zarubizhnykh psykholoho-pedahohichnykh doslidzhenniakh [The Genesis of the Concepts of "Competence" and "Competence" in Domestic and Foreign Psychological and Pedagogical Research]*. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetutu im. Tarasa Shevchenka: Pedahohichni nauky – Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Luhansk: Pedagogical Sciences, № 5, 51-60 [in Ukrainian]*.

15. Morozova, O. (2019). *Vyznachennia poniattia "kompetentnist": zarubizhnyi ta vitchyzniansky pidkhid [Defining the concept of "competence": foreign and domestic approaches]*. *Molod i rynek – Youth and the market, № 8, 145-149 [in Ukrainian]*.

16. *Natsionalnyi klasyfikatoro Ukrainy DK:009:2010 "Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti" [National Classification of Ukraine DK:009:2010 "Classification of Economic Activities"]*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text> [in Ukrainian].

17. Pinchuk, Yu.V. (2012). *Systema profesiinykh znan ta umin vchytelia-lohopeda [System of professional knowledge and skills of a speech therapist teacher]*. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Serii: Sotsialno-pedahohichna – Collection of scientific works of Ivan Ohienko Kamianets-Podilskyi National University. Series: Socio-pedagogical, № 21 (1), 122-129 [in Ukrainian]*.

18. *Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy [On higher education: Law of Ukraine]*, (2014). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

19. *Profesiyni standart na hrupu profesii "Vchytel-lohoped" [Professional standard for the group of professions "Speech therapy teacher"]*. Retrieved from: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf [in Ukrainian].

20. Ruchka, A.O., & Tanchert, V.V. (2019). *Kompetentnist yak chynnyk mizhkulturnoi komunikatsii v hlobalizovanomu sviti [Competence as a factor of intercultural communication in a globalized world]*. *Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty – International relations: theoretical and practical aspects, № 3, 247-256 [in Ukrainian]*.

21. Savchenko, O.P. (2010). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni vyshchii shkoli [Competency-based approach in modern higher education]*. *Pedahohichna nauka: istoriia, teoriia, praktyka, tendentsii rozvytku – Pedagogical science: history, theory, practice, development trends, № 3 [in Ukrainian]*.

22. Skvortsova, S.O. (2009). *Profesiina kompetentnist vchytelia: zmist poniattia [Professional competence of a teacher: the meaning of the concept]*. *Nauka i osvita – Science and education, № 4, 93-94 [in Ukrainian]*.

23. Stakhova, L.L. (2017). *Rozvytok profesiinoi kompetentnosti uchytelia-lohopeda zakladu doshkilnoi osvity yak umova efektyvnoi orhanizatsii korektsiino-rozvyvalnoho*

protsestu [Development of professional competence of a speech therapist teacher in a preschool educational institution as a condition for effective organization of the correctional and developmental process.]. *Aktualni pytannia korektsiinoi osvity. Pedagogichni nauky – Current issues of correctional education. Pedagogical sciences*, № 10, 341-351 [in Ukrainian].

24. Tymoshko, H.M., & Hladush, V.A. (2023). *Rozvytok komunikatyvnoi kompetentnosti pedahohiv v umovakh inkluzyvnogo osvitnoho seredovyscha* [Development of communicative competence of teachers in an inclusive educational environment]: monohrafiia. Nizhyn: Vydavets Lysenko M.M., 92-97 [in Ukrainian].

25. Volikova, M.M. (2019). Sutnist poniat "kompetentsiia" ta "kompetentnist" v naukovomu dyskursi [The essence of the concepts of "competence" and "competence" in scientific discourse]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskyi kolehium" imeni T.H. Shevchenka. Serii: Pedagogichni nauky – Bulletin of the National University "Chernihiv Collegium" named after T.G. Shevchenko. Series: Pedagogical Sciences*, № 5 (161), 37-43 [in Ukrainian].

Received: January 30, 2025
Accepted: February 19, 2025